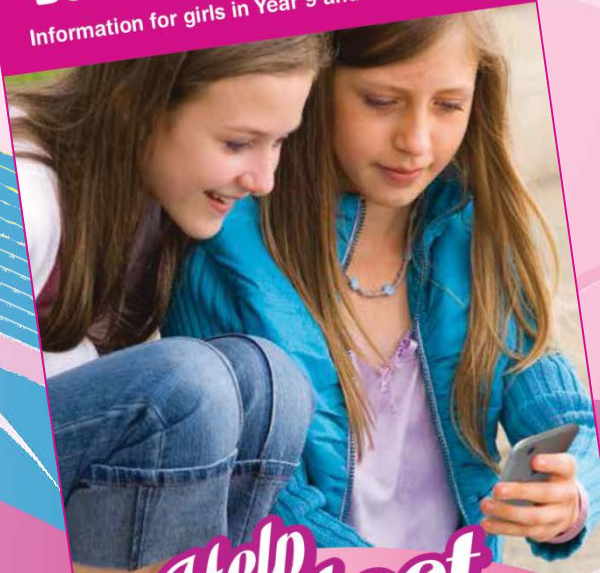

Beating cervical cancer

Information for girls in Year 9 and 10, aged 12-13

**Help
protect
yourself**

All you need to know about the
HPV vaccine that protects
against the commonest
cause of cervical cancer

Dzemesdes kakla vēža uzveikšana

HPV vakcīna – jautājumi un atbildes 9. un
10. klases skolnieču vecākiem

Šie jautājumi un atbildes (BUJ) papildina brošūru, ko jūsu meitai jāsaņem skolā, par HPV vakcīnu. Lūdzam izlasīt šo informāciju un tad aizpildīt bukletam pievienoto piekrišanas veidlapu un nogādāt to atpakaļ skolā.

Šī informācija ir paredzēta kā atbildes uz bieži uzdotajiem jautājumiem par cilvēka papilomas vīrusa (HPV) vakcīnu, kas aizsargās jūsu meitu pret dzemdes kakla vēzi; tā arī sniedz norādes, kur nepieciešamības gadījumā iespējams iegūt plašāku informāciju. Šī vakcīna parasti tiek piedāvāta meitenēm 12–13 gadu vecumā (9. klasē). Ja jūsu meita to nesaņems 9. klasē, vakcīna tiks atkārtoti piedāvāta 10. klasē.

Sīkāka informācija ir atrodamā vietnē www.helpprotectyourself.info

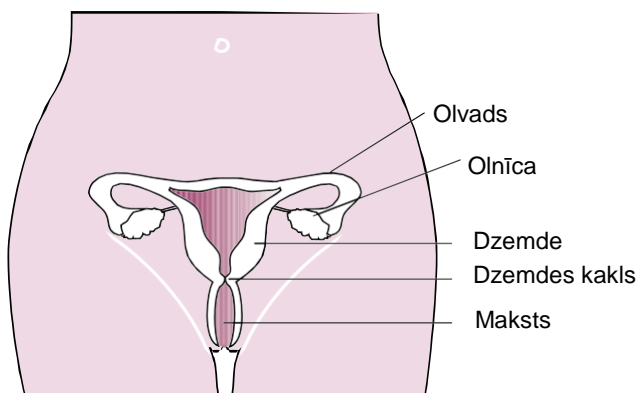
Kas ir dzemdes kakla vēzis?

Dzemdes kakla vēzis skar dzemdes kaklu – dzemdes atveri (skat. 1. att.). Katru gadu Ziemeļrijā apmēram 95 sievietēm tiek atklāts dzemdes kakla vēzis, un vidēji 22 sievietes mirst no šīs slimības.

Papildus tam katru gadu tiek atklāti vidēji 1225 dzemdes kakla vēža *in situ* gadījumi. Tas nozīmē, ka dažās dzemdes kakla šūnās ir notikušas pirmsvēža izmaiņas un ir viena iespējāmība no 10, ka sievietei kādā dzīves posmā tiks diagnosticēta saslimšana ar vēzi.

Šo vēzi izraisa cilvēka papilomas vīruss jeb HPV, kas seksuālas aktivitātes ceļā (ne obligāti dzimumakta laikā) izplatās no cilvēka uz cilvēku. Ar šo vīrusu var inficēties gan vīrieši, gan sievietes. Pastāv vairāk nekā 100 HPV tipu, taču tikai 13 no tiem ir zināmi kā dzemdes kakla vēža izraisītāji, un tikai divi HPV tipi – 16. un 18. – izraisa 7 no 10 vēža gadījumiem.

1. attēls. Dzemdes kakls ir dzemdes ieeja

Jūsu meitai piedāvātā HPV vakcīna aizsargā pret 16. un 18. HPV tipiem, kas ir visbiežākie dzemdes kakla vēža izraisītāji. Nākotnē, iespējams, būs arī vakcīna, kas aizsargās pret pārējiem vīrusa tipiem, kuri izraisa dzemdes kakla vēzi.

Kādā veidā HPV izraisa vēzi?

Vīruss iekļūst dzemdes kakla virsmas šūnās, kur tas var būt vairākus gadus, nenodarot nekādu kaitējumu. Tad bez acīmredzama iemesla tas var sākt izraisīt šo šūnu bojājumus. Dzemdes kakla skrīninga mērķis ir atklāt šīs izmaiņas, kuras, ja tiek atklātas pietiekami agri, ir iespējams ārstēt, lai novērstu vēža attīstību. Ja tās netiek ārstētas, var attīstīties vēzis, kas var izraisīt nopietnas slimības un nāvi.

Vairumam cilvēku šis vīruss neizraisa vēzi, tomēr dažiem indivīdiem izraisa. Sievietes visbiežāk pat nezina, ka ir inficējušās, jo infekcijai nav nekādu simptomu.

Vai vakcīna aizsargā pret visiem dzemdes kakla vēža veidiem?

Šī vakcīna aizsargā pret diviem vīrusa tipiem, kas izraisa vairāk nekā 70 % dzemdes kakla vēža gadījumu. Vakcīna neaizsargā pret pārējiem vēzi izraisošajiem HPV tipiem, tāpēc ir ļoti svarīgi, lai sievietes turpinātu regulāri veikt dzemdes kakla skrīningu (uztriepes pārbaudi), lai pārbaudītu, vai tām nav vēža. Tas attieksies arī uz jūsu meitu, kad viņa būs pietiekami veca.

Vakcīna samazina jūsu meitas risku saslimt ar dzemdes kakla vēzi par vairāk nekā 70 %

Vai vakcīna aizsargā pret citām seksuāli transmisīvajām infekcijām?

Vakcīna aizsargā arī pret diviem HPV tipiem, kas izraisa lielāko daļu ģenitālo kārpju gadījumu. Tā neaizsargās jūsu meitu pret citām seksuāli transmisīvajām infekcijām, piemēram, hlamīdijām, un tā nenovērsīs grūtniecības iestāšanos. Tāpēc joprojām ir ļoti svarīgi, lai jūsu meita, sasniedzot attiecīgu vecumu, tiktu informēta par drošu seksu.

Kā HPV vakcīna darbojas?

Vakcīna darbojas tāpat kā citas parastas vakcīnas. Vakcīna tiek injicēta augšdelmā. Organisms reaģē, veidojot antivielas, kas palīdzēs imūnsistēmai pretoties HPV infekcijai. Vakcīna nevar izraisīt HPV infekciju vai vēzi.

Cik ilgi ir efektīva vakcīnas radītā aizsardzība?

Pētījumi liecina, ka vakcinētie cilvēki saglabā augstu aizsargātības līmeni vismaz desmit gadus, un nav liecību par aizsardzības mazināšanos. Klīnisko pētījumu dati liecina, ka HPV vakcīnas sniegtā aizsardzība pret šiem vīrusiem ir efektīva visa mūža garumā, jo pēc vakcinācijas imūnsistēma izveido antivielas pret šo vīrusu. Šobrīd nav nepieciešama revakcinācija.

Kāpēc vakcīnu piedāvā 12–13 gadus vecām meitenēm?

HPV ir ļoti plaši izplatīts, un seksuālas aktivitātes ceļā ar to ir viegli inficēties. Lai gan ir mazticams, ka šajā vecumā jūsu meita ir pakļauta HPV infekcijas riskam, jo meitenes parasti nav seksuāli aktīvas, līdz tās nav daudz vecākas, tomēr ieteicams vakcinēties pēc iespējas agrāk. Tādējādi meitenes visefektīvāk varēs izmantot vakcīnas aizsardzību pret HPV infekciju, kad tās vēlāk kļūs seksuāli aktīvas.

Kādā veidā notiek vakcinēšana?

Vakcināciju veiks jūsu vietējā Veselības un Sociālās aprūpes tresta skolas veselības grupa. Persona, kas veiks vakcināciju, būs pilnībā tam kvalificēta un zinās, kā risināt jebkādas problēmas, kas varētu rasties. Vakcīnu augšdelmā injicēs medmāsa vai ārsts. Lai vakcīna darbotos, būs nepieciešamas divas injekcijas 12 mēnešu periodā. Lai nodrošinātu visefektīvāko aizsardzību, ir svarīgi, lai jūsu meita saņemtu abas vakcinācijas.

Vēl nesen meitenēm tika rekomendēts saņemt trīs vakcīnas devas, taču jaunākie pētījumi liecina, ka 12–13 gadu vecām meitenēm divas devas nodrošina tikpat labu aizsardzību. Tomēr, ja jūsu meita pirmās devas saņemšanas laikā ir 15 gadus veca vai vecāka, viņai joprojām būs nepieciešamas trīs injekcijas 12 mēnešu periodā, jo pētījumi neapstiprina, ka šajā vecuma grupā divas vakcīnas devas būtu tikpat efektīvas kā trīs.

Kad mana meita tiks vakcinēta?

Kopā ar šo bukletu jums jāsaņem piekrišanas veidlapa, ko ir svarīgi parakstīt un bez kavēšanās nogādāt atpakaļ skolā. Jūsu meitai tiks piedāvāta HPV vakcīna pašreizējā mācību gada laikā. Tiek pieņemts, ka meitenes, kas vecākas par 16 gadiem, pašas var dot savu piekrišanu, ja vien nepastāv īpaši iemesli, kas to nepieļauj.

Vai mūsu ģimenes ārsts zinās, ka meita ir saņēmusi HPV vakcīnu?

Informācija par HPV vakcināciju tiks nodota ģimenes ārsta praksei, lai to varētu norādīt jūsu meitas dokumentācijā.

Vai vakcīna ir droša?

Jā. HPV vakcīnas drošību vairāk nekā 10 gadu garumā ir rūpīgi uzraudzījušas un bieži pārskatījušas daudzas starptautiskas organizācijas, tostarp:

- Medikamentu un veselības aprūpes produktu regulēšanas aģentūra (MHRA UK);
- Eiropas Zāļu aģentūra (EMA);
- Pasaules Veselības organizācijas Vakcīnu drošības globālā konsultatīvā komiteja.

Šīs starptautiskās organizācijas ir pastāvīgi ziņojušas, ka vakcīna ir droša un tai nav zināmu ilgtermiņa blakņu. Visā pasaulē ir izplatīti vairāk nekā 200 miljoni vakcīnas devu.

Vai jārēķinās ar kādām blaknēm?

Blaknes ir nebūtiskas – galvenokārt sāpīgums, uztūkums un sārtums injekcijas vietā augšdelmā, kas ātri pāriet. Cita retāka blakne var būt galvassāpes, nelabums, reibonis un/vai neliels drudzis.

Tos var ārstēt ar paracetamolu vai ibuprofēnu.

Dažkārt meitenes pēc injicēšanas noģībst. Meitenēm tiks ieteikts pēc vakcinācijas pasēdēt 10–15 minūtes. Tas palīdz pret ģībšanu.

Ļoti retos gadījumos dažiem cilvēkiem rodas alerģiska reakcija drīz pēc vakcinēšanas. Šī reakcija var izpausties kā izsitumi vai nieze, kas skar visu ķermeni vai tā daļas. Medmāsa zinās, kā palīdzēt un to ārstēt. Tas nav iemesls atteikties no turpmākās HPV vakcinācijas.

Vēl retākos gadījumos cilvēkiem var būt smaga reakcija dažu minūšu laikā pēc injekcijas, kas izpaužas kā elpošanas grūtības un kolapss. To sauc par anafilaktisko reakciju. Šāda reakcija ir ļoti reta, un medmāsa vai ārsts ir apmācīti, kā rīkoties šādā gadījumā. Parasti persona pilnībā atgūstas dažu stundu laikā pēc palīdzības (ārstēšanas) saņemšanas.

Ja vēlaties iegūt vairāk informācijas par vakcīnu, *Gardasil* pacienta informācijas brošūra (PIL) ir atrodama vietnē <https://www.medicines.org.uk/emc/> Ierakstiet meklēšanas lodziņā *Gardasil*.

Izmantojot *Yellow Card* sistēmu, vecāki var ziņot par vakcīnas iespējamām blaknēm. To var darīt tiešsaistē, apmeklējot vietni www.yellowcard.gov.uk, vai zvanot *Yellow Card* dienestam pa bezmaksas tālruni 0808 100 3352 (pieejams no pirmdienas līdz piektdienai no plkst. 10.00 līdz 14.00).

Vai alerģiskas meitenes un meitenes, kurām ir citas medicīniskas problēmas, var saņemt HPV vakcīnu?

Jā. Pārtikas produktu nepanesība, astma, ekzēma, siena drudzis un alerģijas parasti nav iemesls nesaņemt šo vakcīnu. Ja jums saistībā ar šo ir bažas, pirms meitas vakcinācijas runājiet ar skolas veselības grupu vai savu ģimenes ārstu.

Vai vakcīna ietekmē citus medikamentus?

Nav pierādījumu, ka šī vakcinācija mazinātu kāda medikamenta vai kontracepcijas tabletes efektivitāti.

Ko darīt, ja mana meita vakcinācijas dienā ir slima mājās?

Skolas veselības grupa nodrošinās, ka viņai vakcinācija tiks piedāvāta citā laikā.

Ko darīt, ja mana meita jau ir seksuāli aktīva?

Ja meitene jau ir bijusi seksuāli aktīva, pastāv iespējamība, ka viņa jau ir inficējusies ar HPV. Tomēr, tā kā nav zināms, ar kura tipa vīrusu viņa inficējusies, viņai vajadzētu vakcinēties, jo vakcīna joprojām var viņu aizsargāt.

Ko darīt, ja ir aizdomas par meitas grūtniecību?

Nav informācijas par zināmiem riskiem saistībā ar HPV vakcināciju grūtniecības laikā. Tomēr piesardzības dēļ grūtniecības laikā nav iesakāms vakcinēties pret HPV. Tas nav saistīts ar kādiem drošības apsvērumiem saistībā ar vakcināciju pret HPV grūtniecības laikā, bet gan tāpēc, ka ir pieejama tikai ierobežota informācija par vakcīnas izmantošanu grūtniecības laikā.

Ja jūsu meita neilgi pēc HPV vakcinācijas atklāj, ka ir grūtniecības stāvoklī, tas ir jāapspriež ar ģimenes ārstu. Šādā gadījumā HPV vakcinācija jāatliek, kamēr jūsu meita ir grūtniecības stāvoklī.

Ko darīt, ja mana meita nevēlas vakcinēties?

Jūsu meitai nav jāvakcinējas, ja viņa to nevēlas. Tomēr iepriekšminēto iemeslu dēļ viņai ir ieteicams to darīt. Vakcinējoties tagad, viņa aizsargās sevi daudzu gadu garumā. Ja jūsu meita vēlas saņemt vairāk informācijas, viņai jāvēršas pie skolas veselības grupas – patstāvīgi vai kopā ar jums, ja viņa tā vēlētos.

Ko darīt, ja meita vēlas vakcinēties, bet mēs kā viņas vecāki gribētu, lai viņa to nedara?

Jums jāapspriež tas ar savu meitu un skolas veselības grupu, lai saņemtu vairāk informācijas, tomēr juridiski viņas lēmums ir noteicošais, ar nosacījumu, ka viņa izprot jautājumu un tam piekrīt. Jūsu meitas nākotnes labā ir svarīgi apzināties, ka, vakcinējoties tagad, viņa daudzu gadu garumā būs aizsargāta pret visbiežāko dzemdes kakla vēža izraisītāju.

Kāpēc zēni netiek vakcinēti?

Šīs kampaņas mērķis ir aizsargāt meitenes un sievietes pret dzemdes kakla vēzi. Pats par sevi saprotams, ka zēniem nevar būt dzemdes kakla vēzis, tomēr zēniem jābūt informētiem par drošu seksu, lai mazinātu HPV inficēšanās un izplatīšanas risku.

Papildu informācija par HPV, kā arī šo BUJ un brošūras kopijas, ir pieejamas mūsu vietnē

www.helpprotectyourself.info

Lai saņemtu BUJ vai brošūru citās valodās, apmeklējiet mūsu vietni vai lūdziet skolas medmāsai izdrukāt Jums kopiju.

Public Health Agency

12-22 Linenhall Street, Belfast BT2 8BS.

Tel: 0300 555 0114 (local rate).

www.publichealth.hscni.net

Find us on:

Adaptēts no Anglijas Veselības aizsardzības aģentūras sagatavota teksta un atveidots ar atļauju.